

pulli. i. imitatores: doctrina nutrit et exemplo: bonas sententias lacerando non pervertit hereticorum more. Ira irrecalcitrabilis caret. In plagis mortis christi quod petra firma est: nidus ponitur. i. suum refugium et spem: sicut etiam alii delectantur in cantu: ita ipsi in gemitu percutiunt. **CHRY.** in ho. Veteris etiam recordatur historia: et in illius apparuit hoc animal: ramum ferens olive: et eodem orbis tranquillitate annuntiavit: quod omnia typus erat futurorum. Et nunc columba apparet: liberatore nobis demonstrans: et per ramo olive adoptionem generi humano affert. **AVG.** in ser. de tri. Est autem promptus intelligere cur spiritus sanctus missus dicat: cum in ipsum dominum corporali specie velut columba descendit: facta est enim quodam creature spiritus ex parte in qua visibiliter ostendit spiritus sanctus. Hec autem operatio visibiliter expressa: et oculis oblata mortalibus: missio spiritus sancti dicta est: non ut appareret invisibilis eius substantia sed ut corda hominum exterioribus visis commota ad occultam eternitatem perverterent. Non autem sic assumpta est creatura in qua spiritus sanctus apparuit in unitate. scilicet persone: sicut assumpta est humana illa forma ex virgine. Neque enim colubam benedixit spiritus: aut sibi in persona sue unitatem in eternum permixxit. Proinde quod illa columba spiritus sancti dicta sit: ut ostendat per colubam spiritum demonstratum: non tamen ita possumus dicere spiritum sanctum et deum et colubam: sicut dicimus filium et deum et hominem: nec sicut dicimus filium agnoscere deum: non solum iohanne baptista dicente: sed etiam iohanne evangelista vidente agnoscere deum in apocalypsi. illi quippe visio prophetica non est exhibitio oculis corporeis per formas corporeas: sed in spiritu per spirituales imagines corporum. De illa vero columba nullus unquam dubitavit: quoniam oculis visa sit. nec sicut dicimus filium petram. scriptum est enim: Petra erat christus. ita possumus dicere spiritum colubam. Illa enim iam erat in creatura: et per actionis modum nuncupata est nomine christi quod si significabat: non autem sic illa columba: quod ad hoc nuncupatio significaret atque preteriret. propter has ergo corporales formas missus est spiritus sanctus: ille vero spiritus corporales ad demonstrandum quod opus fuit ad tempus apparuerit: et esse postea destiterit. **HIERO.** Sedit autem columba super caput iesu: ne quis putaret vocem patris ad iohannem factam: non ad dominum. unde sequitur: Et descendit super se.

Et ecce vox de celis dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.

Non enim vidit aut per moysen aut prophetas: nec per typos aut figuras. **AVG.** in ser. de epiph. Venturum in carne patrem filium docuit: sed patra venisse monstravit dicens: Hic est filius meus. **HILA.** Vel ut ex his quod presumabatur in christo cognoscere post aque lustrum et de celestibus portis sanctum in nos spiritum imolare: et celestis nos glorie vocatione perficere: per vine vocis adoptionis filios dei fieri. **HIERO.** Mystrum autem trinitatis in baptismate demonstrat: dominus baptizans spiritus descendit in habitu colube: patris vox filio testimonium prebentis audis. **AVG.** in ser. de epiph. Nec mirum si in unico lustrum mysterium non defuit trinitatis: cum nomen lavacrum trinitatis complectatur sacramentum. voluit enim dominus primo circa se exhibere: quod erat postea humano generi precepturus.

AVG. de fide ad petrum. Quamvis autem pater et filius et spiritus sanctus sint una natura: firmissime tamen tene tres esse personas patres solum esse quod dicitur: Hic est filius meus dilectus. Et filium solum esse super quem illa vox patris insonuit: et spiritum sanctum solum esse quod in specie colube super christum baptizatum descendit. **AVG.** iij. de trinitate. Hec autem opera sunt totius trinitatis: in sua quippe substantia pater et filius et spiritus sanctus unum sunt sine ullis intervallis temporum vel locorum: in mens autem vocibus se parati sunt pater filius et spiritus sanctus: nec simul dici poterunt: et in ipsis visibilibus sua separatim locorum spacia tenuerunt: quod filitidine utrumque cognoscit inseparabile in seipsa trinitate per visum

bilis creature specie separabiliter demonstrari. quod autem solus unus patris vox sit: ostendit ex hoc quod dicitur: Hic est filius meus. **HILA.** in libro de tri. Non solum nomine prestat: eum esse filium: sed proprietate. Multi enim nos filij dei sumus: sed non talis est hic filius. hic enim non proprius et verus est filius origine non adoptione: veritate non nuncupatione: naturam non creatione.

AVG. super iohannem. Pater autem diligit filium: sed quomodo pater filium non quod dominus servus: sed quomodo vincum: non quod adoptivum. Et ideo subditur: In quo mihi complacui. **REMI.** Vel si ad humanitatem christi referatur si legatur: In quo mihi complacui. talis est sensus in quo mihi complacui: quod istum solum repperi sine peccato. Si vero legatur: In quo mihi complacuit: subauditur placitum meum constituitur: ut per eum agerem quod agenda sunt. genus humanum redimerem. **AVG.** de co. eva. Dec autem verba et alij duo marcus et lucas filij narrantes: sed de verbis vocis quod de celo facta est: narrat locutionem saluam tamen finem. Quod enim matheus ait dicitur: hic est filius meus dilectus. et alij duo dicunt: Tu es filius meus dilectus. ad eandem sententiam explicandam valet. vox enim celestis unum horum dicitur: sed evangelista ostendere voluit ad id valere quod dicitur: Hic est filius meus. ut illis potius quam audiebant indicaret: quod ipse esset filius dei: atque ita dictum referre voluit. Tu es filius meus. ac si illi diceretur: Hic est filius meus. Non enim christo indicabat quod sciebat: sed audiebant quod aderat: propter quos vox facta est. Jam vero quod alius dicit: In quo mihi complacui. alius: In te complacui mihi. Si quis quod horum illa voce sonuerit: quolibet accipere dum intelligas eos quod eandem locutionem retulerunt: eadem retulisse sententiam. quod enim deus in filio sibi complacuit: admonet alios ex eo quod dicitur: In te complacui. quod autem in filio patri placuerit hominibus: admonet ex eo quod dicitur: In te complacui mihi. seu intelligat hoc dictum esse ab omnibus evangelistis tanquam diceret: In te complacuit meum constitui: hoc est imple re quod mihi placet.

CA. III.

Quia iesus ductus est in desertum a spiritu ut tentaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus: postea esurivit.

CHRY. super matth. Postquam baptizatus est dominus a iohanne in aqua: ductus a spiritu in desertum ut baptizaretur igne tentationis unde dicitur: Tunc iesus ductus est in desertum a spiritu. Tunc. scilicet quando patet clamavit de celo: Hic est filius meus dilectus. **CHRY.** in ho. Quisquis post baptismum maiores sustinet tentaciones non turbetur: etenim propter hoc accepisti arma: ut non vaces: sed ut preliaris. Ideo autem tentatione a te deus non prohibet. propter quod deus ut discas: quam multo factus es fortior. deinde ut magnitudine donorum non extollaris. tertio ut diabolo ex periculis cogitaret quod perfecte ab eo abscessisti. quanto ut per hoc fortior reddaris. quanto ut credidi tibi thesauri signum accipias. neque enim diabolus superneret tibi ad tentandum nisi te in maiori honore effectum videret. **HILA.** In scificatione enim maxime diaboli tentamenta crassantur: quod victoria ei est magis operata de se. **GREG.** in ho. Dubitari autem a quibusdam solet: a quod spiritus sit ductus iesus in desertum: propter hoc quod subditur: Assumpsit enim oia. i. sanctum. et abscisus vlla ratione pervenit accipere ut a spiritu ductus esse credatur: ut illuc eum suus spiritus duceret: hunc ad tentandum spiritus malignus invenit. **AVG.** i. iij. de trinitate. Cur seipsum quod tentandum prebuit: ut ad supandas tentationis mediator esset: non solum per adiutorium: verum etiam per exemplum. **CHRY.** super matth. Est autem ductus a spiritu: non quasi minor maioris precepto. non enim solum ductus: sed quod alicuius patre ductus: sed etiam ille quod alicui rationabili exhortatione placat: sic scriptum est de andrea quod invenit simonem fratrem suum et adduxit eum ad iesum. **HIERO.** super matth. Ductus autem non iuxta aut captus: sed voluntate pugnandi. **CHRY.** Ad homines enim diabolus vadit: ut teneat eos. quam autem aduersus christum diabolus ire non potest: ideo diabolus christum persequitur. unde dicitur: Ut tenta a dia. **GREG.** in ho. Sed sciendum nobis est quod tribus modis tentatio agitur: suggestione: deiectione: et consensu. et nos cum tentamur plerumque in deiectione aut in consensu labi

Hieronymus. a.

Hieronymus. a.

Hieronymus. b.

mur: qz de carnis pctō ppagati in nobis ipsi etia gerim^r vñ certamina toleram^r. Deus vñ q in vtero vgnis icari natus in mudo sine pctō venerat: nñhil p traditiōis i se metipso tolerabat. Tēari q per suggestiōē potuit: s; e mentē peccati delectatiō nō momordit: atq; iō ois dīa bolica illa tentatiō foris: non intus fuit. **CHRY.** in ho.

Tūc autē maxime instat diabolus ad tentandū: cū vide rit solitarios. vñ etiā in pncipio mulierē tētauit sine vi ro eā inueniēs: vñ 7 sic p hoc etiāz diabolus dat occasio tentādī q ducit in desertū. **GLO.** Hoc desertū ē inter hierlm 7 hiericho vbi morabant latrones: q locus voca tur do: rohin. i. sanguinis ppter effusiōē sanguinis quaz ibi latrones faciebāt. vñ 7 hō cū descendisset a hierusalē in hiericho: incidisse dicit in latrones gerēs figurā ade q a demontib^r victus ē. Cōueniēs q fuit vñ ibi xps diabo lū suparet: vbi diabolus hoīem sub figura supasse dicitū est. **CHRY.** sup matth. Nō solū autē xps dūct^r ē in de sertū a spu: s; 7 oēs filij dei hñtes spūs crī. non enī sunt pnti sedere ociosi: s; spūs crī vñget eos aliqd magnūz apprehēdere opus qd ē in deserto qrtū ad diabolū: quia non ē ibi iniusticia qua diabolus delectat. Omē etiā bo nū ē extra carnē 7 mūdū: qz nō est fin voluntatē carnis 7 mūdi. Ad tale q desertū oēs filij dei exēūt vt tentent: vt puta si non pposuisti ducere vxorē: duxit te spūs crī in desertum. i. extra fines carnis 7 mūdi: vt tēteris a pū piscencia carnis. Quō enī tentat libidine q tota oīe est cū vxore: Scire autē debem^r: q filij dei nō tentāt a diabolū nisi in desertū exierint: filij autē diabolū in carne 7 mudo pstituti ptingunt: 7 parēt sicut bonus hō si vxorē habue rit nō fornicat: sed sufficit ei vxor sua. Malus autē etiā hñs vxorē fornicat: 7 nō ē vxorē tēnt^r: 7 sic in oib^r in uenies. filij q diabolū nō exēūt ad diabolū vt tententur. Quid enī opus hz ad certamē exire q nō desiderat vñ cere: Qui autē gloriosiores sūt filij dei extra fines carnis exēūt 7 illi: qz victorie gliaz pēpiscūt. Propterea 7 in hoc chist^r exēūt ad diabolū: vt tentaret ab eo. **CHRY.** in ho. Ut autē dīcas q magnū bonū est ieiunū: 7 qut iei unū ē aduersus diabolū: 7 qm post baptisimū nō lascīuie s; ieiunio intendere oportet: ipse ieiunauit nō eo idigens sed nos instruēs. **CHRY.** super matth. Et vt qdragēsi mī nostri ieiunij poneret mēsurā. xl. dieb^r 7 xl. noctibus ieiunauit. Cū seq^r: Et cū ieiunasset. xl. dieb^r 7 xl. noctib^r.

CHRY. in ho. Nō autē vltra pcessit ieiunādo q moy ses 7 helias: ne incredibilis videret carnis assumptio. **GREGO.** in ho. Ipse autē auctor omniū in qdraginta dieb^r nullū oīno cibū sūpsit. Nos qz qrtū possum^r qdra gesime tpe carnē nram p abstinentia affligam^r. Quadra genarius autē numer^r custodit: qz vñ decalogi p lib: os qtuor: scī euāgelij implet. Denarius etenī qter dūct^r in q dragenariū surgit. Vel qz in hoc mortali co: pe ex qtuor elemētis subsistimus: p cui^r voluntatē pceptis dñicis 3 hūmus q p decalogū sunt accepta. Qui q p carnis deside ria decalogi mandata pēpsimus: dignū ē vt eandē carnē qterdecies affligamus. Vel sicut in lege offerre debem^r decimas rez: ita ei offerre pndum^r decimas dīcriz. A pma enī dñica qdragētime vsq; ad paschalis solēnitatē gaudia sex hebdomade veniūt quaz dies. xl. 7 duo sūt ex qbus sex dies dñici ab abstinentia subtrahūt: remanēt ergo. xxxvi. Dñi vñ p. ccc. 7. lxxv. dies ann^r dūct^r: nos autē p. xxxvi. dies affligimur: qst anni nri decimas deo dam^r.

AVG. in li. lxxxij. questio. Vel aliū. Ois sapiētie disci plina est creatorē creaturāq; cognoscere. Creator ē trini tas: p: 7 fili^r 7 spūs crī: creatura vero parti ē inuisibilis sicut aīa cui ternarius numerus tribuit^r. Dīligere enī deū triplicit^r iubemur: ex toto co: de: ex tota aīa: 7 ex tota mē te. Partim visibilis sicut co: p^r cui qternari^r debet^r ppe calidū 7 frigidū humidū 7 siccū. Denarius q numer^r q totam insinuat disciplinā: qter ductus. i. numero q co: pi debet^r multiplicatus: qz p co: p^r administratio gerit qua

dragēsimū numerū pficit: cui^r ptes equales ad qniquage na pueniūt. vñ enī 7 duo 7 qtuor 7 qngz 7 octo 7 decē 7. xx. que sūt ptes qdragēnarj simul iūcta efficiūt. i. 10 tps quo ingemiscim^r: 7 vñ dōlemus qdragēnario numero celebrāf. Status autē beatitudis in quo erit gaudiū qnq; gesime celebratiōe pfigurāf. i. pascha vsq; ad penteco stē. **AVG.** in ser. de qdra. Nō autē qz chist^r post ac ceptū baptisimū pūno ieiunauit: regulā obseruatiōis de disse credendū ē: vt post chist^r baptisimū pūno ieiuna re necesse sit. S; qñ acro: i certamine cū tentato: 7 pñgi tur: ieiunandū est: vt co: p^r impleat de castigatiōe militiā 7 anim^r ipetret de humiliatiōe victoriā. **CHRY.** sup matth. Sciebat autē dñs cogitatiōē diabolū qz volebat eū tentare: audierat enī qz chist^r natus ē in hoc mudo angelis pdicantib^r: pasto: rib^r referētib^r: magis qrenti bus: 7 iōanne oīdente. vñ dñs pcessit contra eum: non quasi deus: sed quasi homo: magis autē quasi deus 7 hō. Nam p. xl. dies nō esurire: nō erat hoīs: aliqñ autē esurire nō erat dei. vñ esuriuit: ne manifeste intelligat de us: 7 sic diabolū spem tentādī extingueret: suā autē victo riam impediret. vñ seq^r: Postea esurijt. **HILA.** Nā post xl. dies nō i. xl. dieb^r esurijt. igit cū dñs esurijt nō in edie surrepsit operatio: sed nature sue hoīem derelīqt. Non enī erat a deo diabolus sed a carne vincēdus: qua reruz rōne indicat post. xl. dīerū psumatiōē qbus p passionē in seculo erat commozaturus: esuritiōē se hūane salutē habiturū: quo in tpe expectatū deo patri munus: homi nē quem assūpserat reportauit.

Et accedens tentato: dixit ei: Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant. Qui rīdēns dixit: Scriptū est: Non in solo pane viuit hō: sed i om ni verbo qd procedit de ore dei.

CHRY. sup matth. Quia diabolus vidēs p. xl. dies chistū ieiunantē desperauerat: post qz esurientē sensit: ite rī cepit sperare. vñ seq^r: Et accedēs tentato: Si i ieiunaueris 7 tēteris: ne dīcas qz p didi fructuz ieiunij mei. Nā etsi nō tibi p fuit ieiunij tuū: vt nō tēteris: tñ pficiet vt a tentatiōib^r nō vincaris. **GREGO.** in ho. Sed si ipsū o: dīne tentatiōis aspiciam^r: pēnam qta magnitū dine nos a tentatiōe liberamur. Antiquus enī hostis p: muz hominē ex gula tentauit: cū cibum ligni vitium ad comedendū suauit. Ex vana gloria cum diceret: Eritis si cui^r dīj. Ex auaricia cum diceret: Scientes bonū 7 malū Auaricia enī non solum pecunie est: sed etiāz altitudinis cum supra modū sublimitas ambitur. Quibus autē mō dis pūm hominē strauit istis modis secundo homine tentato succubuit. Per gulam tentat cum dicit: Dic vt la pides isti panes fiant. Per vanam gloriā cum dicit: Si fi lius dei es: mitte te deorsum. Per sublimitatis auariciā cum regna mundi ostendit dicens: Hec oīa tibi dabo.

AVG. super lucā: Inde autē cepit vnde iam vicerat. f. gula. vnde dixit ei: Si filius dei es: dic vt lapides isti pa nes fiant. Quid autē sibi vult talis sermonis exorsus: nisi qz cognouerat dei filium eē venturum: sed venisse p infir mitatem co: pis nō putabat: aliud explo:antis: aliud ten tantis esse: 7 deo se pñetur credere: 7 hominē conatur illudere. **HILA.** Eam ergo in tentando conditionem operis ppropoluit: per quā in deo ex mutatione lapidū in panes virtutem potestatis agnosceret: 7 in homine oble ctamento cibi patientia esurientis illuderet. **HIER.** Sed ex duobus contrariis teneris a diabolū. Sed ad i perium eius possūt lapides panes fieri: ergo frustra ten tas eum: qui tante potentie est. si autem non potest face re: frustra dei filium suspicaris. **CHRY.** super mat theum: Sicut autem diabolus omnes homines excecā bat: sic mō inuisibiliter a chistū ē excecatus. Post. xl. enī dies esurientē sensit: 7 per. xl. nō esurientē non intellexit cum suspicatus est eum nō esse filium dei: non cogitauit

Hieronymus.

qm̄ fortis athleta ad ea q̄ infirma sunt: descendere pōt: in firmus aut̄ ad ea que fortia sūt: ascendere nō pōt. Magis ergo ex eo q̄ p tot dies nō esuriit intelligere debuit quia deus est: q̄ ex eo q̄ post tot dies esuriit: q̄ hō ē. Sed dicit: Moyses et helyas. xl. dies ieiunauerūt: et hoies erāt. sed illi ieiunantes esuriebat et sustinebat. iste. xl. dieb' nō esuriit: s; postea. Esurie enī: et nō māducare patiētie est hūane: nō esurie aut̄ diuine nature. **HIERO.** Propositū aut̄ christi erat humilitate vincere. vñ aduersariū vñ cū testimonijs legis nō p̄tate virtutis: vt hoc ipso et hominē plus honoraret: et aduersariū plus puniret: cū hostis generis humani nō quasi a deo: s; q̄si ab hoīe vinceat. vñ de se q̄. Qui r̄ndens dixit ei: Scriptū ē: non in solo pane viuit homo: s; in oī verbo q̄ pcedit de ore dei.

GREG. in ho. Sic ergo tentatus a diabolo dñs: sacri eloqui p̄cepta r̄ndit: et qui tentatoris suū mergere in abyssum poterat: virtutē sue potentie nō ostēdit: quaten' nobis p̄beret exemplū: vt quoties a p̄auis hoīb' aliqd pati mur: ad doctrinam excitemur potius q̄ ad vindictam.

CHRY. sup matth. Non aut̄ dixit: nō in solo pane viuo: ne videat de se dictū ē: sed in edie: quaten' nobis p̄beret exemplū: vt quoties a p̄auis hoīb' aliqd pati mur: ad doctrinam excitemur potius q̄ ad vindictam. **CHRY.** sup matth. Non aut̄ dixit: nō in solo pane viuit homo: vt posset diabolus dicere: Si filius dei es. abscōdit se vt nō ostēdat: quod pōt si hō est: astute excusat se: ne ostēdat non posse. **RABA.** Testimonij aut̄ hoc de deuteronio sumptū ē. Ergo si q̄s nō vescit vbo dei iste nō viuit: q̄ sicut corp' humanū nō viuit sine terreno cibo: ita et aīa viuere nō pōt sine dei vbo. Procede autē verbū de ore dei dicit: cum volūtate suam per scripturam testimoniā reuelat.

Tunc assumpsit eū diabolus in sanctā ciuitatem: et statuit eū sup pinnaculū templi: et dixit ei: Si filius dei es: mitte te deorsū. Scriptū ē enī q̄ angelis suis mādauit de te: et i manib' tollēt te: ne forte offendas ad lapidē pedem tuum. Aut illi ielus rursū: Scriptū est: Nō tētabis dñm deū tuū.

CHRY. sup matth. Cū ex p̄missio christi respōso nihil certum dicere diabolus potuisset: vt christ' deus esset an homo: assumpsit eū ad aliā tentationem dicens apud se: Iste q̄ fame non vincit: cessi filius dei non ē: tñ sanctus ē: valēt enī hoies sancti fame nō vinci: sed postq̄ omnē necessitatē carnis vicerūt per vanā gl̄iam cadūt: iō cepit eū tentare in gloria vana: p̄p q̄d seq̄t: Tūc assū. eū dīa. in sanct. ciuita. **HIERO.** Assumptio ista nō ex ibecillitate dñi venit: sed de inimici supbia que volūtate saluatoris necessitatē putat. **RABA.** Sancta aut̄ ciuitas hierlm dicebat in qua tēplū dei erat: et scācōz et cultus vñ' dei sū legē moysi. **REMI.** In quo ostēdit q̄ diabolus fidelibus christi etia in sanctis locis insidiat. **GREG.** in ho. Sed ecce dñs dicit deus hō in sanctā ciuitatē a diabolo assumptus: hūane aures audire expauescūt: i quo r̄u tñ oīz diabolus caput est. Quid est aut̄ mirū si se ab illo p̄misit in montē duci: q̄ se p̄misit a mēbris illius crucifigi? **GLO.** Diabolus enī sēp ad alta ducit eleuādo p̄tactantia: vt precipitare possit. Et iō seq̄t: Et statuit sup pinnaculū templi. **REMI.** Pinnaculū sedes erat doctorū: Templū enī nō habebat culmē erectū: sicut n̄fē domus habet: sed et planū erat desup more palestinoz: et in ipso templo tria tabulata erāt. Et sciendū q̄ in pauimento pinnaculū erat: et in vnoquoq; tabulato pinnaculum erat. Siue ergo statuerit eū in illo pinnaculo: q̄d erat in pauimento: siue in illis que erāt in p̄mo secūdo vel t̄tio tabulato: intelligendū ē q̄ in illo statuerit eū: vñ aliqd p̄cipitū esse potuit. **GLO.** Nota vñ hec oīa corporeis sensib' esse cōpleta: q̄ enī p̄ma aduicē p̄ferunt: in specie hoīs diaboli apparuisse verisimile est. **CHRY.** sup matth. Sed forte dicit q̄ in corpore p̄stitūtū videntibus oībus statuit sup pinnaculū: sed forsitan diabolus sic eum

assumebat: vt ab oībus videret: ipse aut̄ nesciente diabolo inuisibiliter sic agebat vt a nemine videret. **GLO.** 36 aut̄ duxit eū sup pinnaculū cū vellet cum de vana gl̄ia tētare: q̄ i cathedra doctorū multos deceperat inani gl̄ia et iō putauit istū positū in sede magisterij inani gl̄ia extolli posse. vñ seq̄t: Et dixit: Si filius dei es: mitte te deorsū.

HIERO. In oībus enī tentationib' hoc agit diabolus: vt intelligat: si filius dei sit. Dicit aut̄: Mitte te. q̄ vox diaboli qua semp hoies cadere deorsū desiderat: p̄suadere pōt: precipitare nō pōt. **CHRY.** sup matth. Per hāc aut̄ p̄positionē quō poterat cognoscere si ē filius dei an nō: Volare enī p̄ aerē nō est p̄p opus dei: q̄ nulli vtile est. Si ergo aliq̄s volauerit: puocatus p̄p̄tationē solā hoc facit: et est potius ex diabolo q̄ ex deo. Si ergo homini sapienti sufficit eē q̄d est: et nō ē necessaria r̄u ē apparere q̄d non ē: quāto magis filius dei ostēdere se necessariū non h̄z: de quo nemo pōt t̄m cognoscere q̄tum ē apud se. **AMBRO.** sup lucā: Sed q̄ sathanas transfiguratur se sicut angelū lucis: et de scripturis ip̄sis diuinis laqueū fidelibus parat: vñtur testimonijs scripturarū: non vt doceat: sed vt fallat. vñ seq̄t: Scriptū ē enī q̄ angelis suis mādauit de te. **HEIRO.** Dec in. xc. psalmo legimus. verū ibi nō de christo: sed de viro scō p̄phetia ē. male ergo diabolus interpretatur scripturas.

CHRY. sup matth. Vere enī filius dei angeloz manibus nō portat: sed ipse magis angelos portat. r̄si portat manibus angeloz nō vt offendar ad lapidē pedē suū q̄si infirmus: sed p̄pter honore quasi dñs. Diabole qm̄ filius dei manib' portat legisti: et q̄ sup aspidē et basiliscū calcas: nō legisti. Sed illud p̄dē exemplū p̄fert quasi supbus: hoc aut̄ tacet quasi astutus. **CHRY.** in ho. Intue re etiā q̄ testimonia a dño allata sūt p̄uenient: a diabolo aut̄ indecenter: non enī q̄d scriptū ē: Angelis suis. suadet p̄p̄cere seipsū et p̄cipitare. **GLO.** Est ergo sic exponendum: Aut enī scriptura de quolibet bono hoīe: q̄ angelis suis. i. administratozib' spiritibus p̄cepit de ip̄so: q̄ i manibus suis. i. in auxilijs suis tollēt eū: et custodiēt: ne offēdat pedē. i. affectū mētis: ad lapidē. i. ad veterē legem scriptam in lapideis tabulis. vel per lapidem potest intelligi omnis peccati occasio et ruine. **RA.** Notandū est autē q̄ saluator noster h̄z permisisset se a diabolo sup pinnaculū templi poni: tamen reuult ad imperiū eius de scendere nobis exemplū donans: vt quicūq; ip̄erauerit viam veritatis artam nos ascendere obteperemus. Si aut̄ vult nos de altitudine veritatis: et virtutum ad ima erroris et vitio: um precipitare: non illum audiamus.

HIERO. falsas autē de scripturis diaboli sagittas veris scripturarū fragit clypeis. vñ de seq̄t: Aut illi rursū ielus: scriptum est: Nō tētabis dñm deū tuū.

HILA. Diaboli enī conatus cōtundens: et deum se p̄testatur et dñm. **CHRY.** Nō aut̄ dixit: Nō tētabis me dñm deum tuū: sed ita: Nō tētabis dñm deum tuū quod poterat dicere omnis homo dei tentatus a diabolo: qm̄ et qui hoīem dei tentat: deum tentat. **RABA.** Vel aliter: Suggerebat ei q̄si hoī: vt aliquo signo exploraret q̄tum apud deum posset. **AVGV.** p̄tra faustum: Pertinet aut̄ ad sanā doctrinā: qm̄ habet hō quid faciat: non tentare dñm deum suū. **HIERO.** Et notandum q̄ necessaria testimonia de deuteronio tñ protulit: vt secūde legis sacra monstraret.

Ternū assumpsit eū diabolus in montē excelsum valde: et ostēdit ei oīa regna mūdi et gl̄iaz eoz: et dixit ei: Dec oīa tibi dabo: si cadēs adoraueris me. Tūc dicit ei ielus: Uade sathana. Scriptū ē enī: Dñm deū tuū adorabis: et illi soli seruiēs. Tūc reliquit eum diabolus: et ecce angelī accesserunt et ministrabant ei.

Hieronym. b.
Hieronym. a.

Hieronym. b.

Hieronym. a.

Hieronym. b.

Hieronym. b.

CHRY. super matth. Diabolus ex secundo nro incertus transit ad tertia tentatione: qz eni chrisi rhetia vtrius distruperat: rhetia vane glie trasuerat: ponit ei rhetia aua ritie: ppter qd dicit: Iteu assupit eu diabolus in montem excelsu valde. Que. s. diabolus circules oem terra excelsior ceteris cogitabat. Quato eni excelsior fuerit mons tato ex eo spaciosior terra videt. vñ seqt. Et ondit oia regna mundi: 7 gliaz eoz. Quidit aut ita non vt ipsa regna vel ciuitates eoz vel populus vel argentu vel auru videret: sed ptes terre: in qbus vnusqz regnu vel ciuitas posita erat: vtputa si ascendes sup excelsu locu digito ex tenso dica tibi: Ecce ibi e roma aut alexandria: no sic on do tibi vt ipsas videas ciuitates: sed ptes terre in qbus posite sunt: sic 7 diabolus poterat chriso singula loca demonstrare digito: 7 vnusquisqz regni honores 7 status verbis exponere. na onsum dicit etia qd exponit ad itel ligendu. **ORIGE.** sup lucā: Vel aliter: Non e arbitran dum q regna ei mundi ondens: persari verbi gra: regnu iudeo: uqz onderit: sz ondit ei regnu suu quo regnaret in mundo. i. quo alij regnent a fornicatione: alij ab auaricia.

REMI. Gloriz eoz appellat auru argentu 7 lapides preciosos: 7 tpalia bona. **RABA.** Ondit aut hec diabolus dno: non q ipse visu eius amplificare potuit: aut ali qd ignotu demonstrare: sz vanitate pompe mudane qua ipse diligebat: quasi speciosa ac desiderabile vbis ondens in amore chriso suggerens venire volebat. **GLO.** Qui non concupiscentie oculo intuet sicut nos: sed sic medici vident morbos sine lesione. **HIERO.** Seqt. Et dixit illi: Hec oia tibi dabo. Arrogans 7 supbus de iactantia lo quis. non eni po oia regna dare: ci sciamus plerosqz sanctos viros a deo reges factos. **CHRY.** sup matthe. Sed ea que p iniquitate fiunt in mundo: vtputa per furtu aut p periuria acqstas diuitias diabolus dat. No ergo diabolus qbus vult diuitias dare pot: sz bis qui vult ab illo recipere. **REMI.** Mirada etia est diabolus de metia. illi pmittebat dare regna terrena: qui suis fidelib dat regna celestia: 7 gliaz mundi ei qui e celestis glie dñs

AMBRO. habet aut ambitio domesticu periculu: vt eni dñet alqs pus seruit: curuat obsequio: vt honore do mine: 7 dñz vult esse sublimior: fit remissior. vñ apte sub dicitur: Si cadēs adoraueris me. **GLO.** Ecce antiq diabolus superbia. Sicut eni in principio voluit se simile deo facere: ita nūc volebat diuinu sibi vsurpare cultu dicens: Si cadēs adoraueris me. Ergo qui adoratur e diabolus ante corruit. Sequit. Tūc dicit ei iesus: Uade sathana.

CHRY. super matth. In quo finem tetandi diabolus ponit: ne pgrediat vltimus tentas. **HIERO.** No aut vt plerqz putant: eade sathanas 7 petrus condēnant sententia. Petro eni dicit: Uade retro me sathana. i. sequere me qui cotrarius es mee voluntati. hic aut dicit: Uade sathana. 7 no ei dicit: Retro: vt subaudiat: Uade in igne eternu q paratus e tibi: 7 angelis tuis. **REMI.** Vel fm alia exempla: Uade retro. i. remiscere: recordare i qta gloria codit fuisse: 7 in qta miseria cecidisti. **CHRY.** sup mattheu. Videndu aut qz chrisus cuz passus fuisset tentationis iniuria dicete sibi diabolo: Si filius dei es: mitte te deo: su. non e turbatus: neqz diabolus increpauit. Nūc aut qn diabolus vsurpauit sibi dei honore exaspatus est: 7 repulit eum dicens: Uade sathana. vt nos illius discamus exemplo: nras qdem iniurias magnanimiter sustinere: dei aut iniurias nec vsqz ad auditu susterre: qm in ppris iniurijs esse quepia patiente laudabile e: iniurias aut dei dissimulare nimis est impium. **HIERO.** Si cens aut diabolus saluatori: Si cadēs adoraueris me ecotratio audit: q ipse magis adorare eu debeat qst do minū: 7 deū suū. **AVG.** tra sermo. arriano. vñ de se quitur: Scriptu est eni: Dominu deū tuū adorabis: 7 illi soli seruis. Unus dñs deus noster e ipsa trinitas: cui soli seruitutē pietatis iure debemus. **AVG.** x. de ciuita-

te dei: Nomine aut seruitutis dñus deo debitus intelligitur: latram qppe nri vbicūqz sanctaru scripturaru positum est interpretati sūt seruitutē. sed ea seruitus que debet hoibus: fm qua pcepti apls seruos dñs suis subditos eē debere: grece nūcupari solet dulia: latra vō aut semp aut tam frequēter vt pene semp ea seruitus dicitur: que pertinet ad colendū deū. **CHRY.** sup matth. Diabolus aut sicut ronabiliter intelligi pot no quasi obedies precepto recessit: sed diuinitas chrisi 7 spūscūs qui erat in eo excussit inde diabolū. vñ seqt. Tūc reliquit eu diabolus. Quod ad nostrā pficit psolationē: qz no tādū hoies dei diabolus tentat qd diu vult: sed qd diu chrisi pmitit. Cui eni permittit eu paulisper tetare: tñ repellit. ppter infirmaz naturam. **AVG.** ix. de ciuitate dei: Post tentationē vero sancti angeli spiritibz mundis metuedi quo ministrabant: 7 p hoc magis magisqz inotescat demonibz qz tus eēt. vñ sequit. Et ecce angeli accesserūt 7 ministrabāt ei.

CHRY. sup matth. Non aut dixit: descēdentes angeli vt ondat qz sep ad miserū eius erāt in tris: sed tūc precipiente dño recesserūt ab eo: vt loc diabolus aduersus chrisū dare: ne forte videns angelos circa eu no appropinquaret ad eu. In quib aut rebus illi ministrabat scire no possum: vtrū ad sanationes infirmarū: an ad correptiones animarū: an ad effugationē demonū: q oia p angelos facit. vñ eis facientib ipse facere videt: tñ manifestū est: qz no ppter necessitatē impotentie eius ei misera bāt sed ppter honore potestatis ipsius no eni dicit qd adiuvet eu: sed q ministrant. **GREGO.** in ho. Ex his aut vnus pfone vtraz natura ondit: qz 7 homo e que diabolus tentat: 7 idem ipse de est cui ab angelis ministrat. **CHRY.** sup mattheu. Tūc beuit perfirngam qd significet chrisi tetationes: Ieiuniū est abstinentia rei male. esuries e de fideriū eius. vñ eius e panis. Qui ergo peccatū sibi co uertit ad vsu: lapidē puerit in panē. Rndeat ergo diabolus psuadēt: qz no in solo vsu illius rei viuit hō: sed i obseruantia mandatorū dei. Quado vero qs inflat fuerit quasi sanctus: ductus est qñ sup tēplū: 7 qñ estimauerit se cōsistere in sanctimoniū suimitate: posius est supra pinnā tēpli. Et hec tentatio sequit pma: qz victoria tentationis gloriatiōe operat: 7 fit cā iactantie. sed vide qz chrisus ieiuniū vltro suscepit. Sup tēplū aut diabolus eu dixit: vt tu ad abstinentia laudabile sponte pcedas. Extolli aut ad fastigiū sanctitatis no acqescas: fuge exaltatio ne cordis: 7 no patieris ruina. Ascensio aut montis est pcessio ad altitudinē diuitiarū 7 glorie huius mundi: q de supbia cordis descēdit. Cui ergo volueris diues fieri: qd est ascēdere in mōre: incipis cogitare de diuitijs 7 honoribus acqrendis: 7 tūc pnceps mundi gliaz regni sui tibi ondit. Terto loco puidet tibi causas: vt si volueris illa psequi: seruas ei negligens iusticia dei. **HILA.** Uicto aut a nobis calcatoqz diabolus capite: angelo: 7 ministrā rīa 7 virtutū in nos celestiu officia no defutura ondit.

AVG. de ec. enā. Lucas has tentatiōes no eode ordi ne psecutus e. vñ incertū e q pus factū sit: vtrum regna terre pus demonstrata sunt: 7 postea in pinnā tēpli leuatus sitan ecouerso: nihil tñ ad rē: oia facta eē manifestū sit. **GLO.** Sed qd dicit lucas magis videt fm histo riam eē. Sed mattheus has refert tentationes fm hoc q in adam facte sunt.

Cum aut audisset iesus q iohannes traditus esset: recessit in galileaz: 7 relicta ciuitate naçareth venit: 7 habitauit in ciuitate capbar naum. mariti ma: in sinibus çabulon 7 neptalim: vt adimpleret quod dictū est p esaiā pphetā: Terra çabulon 7 terra neptali: via maris trans iordanem galilee gē tū: ppls q ābulabat i tenebris vidit lucē magnā: 7 sedentibus i regiōe ymbre morē lux orta e eis. **RABA.** postq

Hieronymus

Hieronymus

Hieronymus

RABA. Postq̄ math. de. xl. diez ieiunio ⁊ de tēatio
ne xpi ⁊ de angelozꝝ misterio narrauit: cōtinuo subiecit
dicens: Cum autē audisset iēsus qz iōannes traditus esset.

CHRY. sup math. Sine dubio a deo qz in virtū sc̄m
nemo pot. aliqd nisi tradiderit eū de. Sequit. Seceſſit i
galilea. s. de iudea vt passionē suā oppoſitū tpi referua
ret: o cūde vt nob̄ fugiēdi piculū daret exēplū. CHRY.
in ho. Nō enī accusabile ē nō p̄icere seipsū in piculū: sed
incidēte nō stare virilit. Recedit etiā de iudea: iudaicā iui
diā mittigās: simul qdē pphetiā cōplēs: ⁊ magistros oib̄
terrazꝝ piscari studēs q̄ in galilea morabāt. Autēde etiā q̄
liter ad gētes abitur: ⁊ iudeis accepit cām. etenī cū p̄cur
sorē in vincula misissent: ipellūt iēsum trāsire ad galileā
gētium. GLO. Ut autē refert lucas: venit naſareth: vbi
erat nutrit. ⁊ ibi iuravit i synagoga: vbi legūt ⁊ dixit mul
ta: p̄p̄ q̄ voluerūt eum p̄cipitare de mōte: ⁊ tūc deſcēdit
capharnaū. vñ mō ait matthe. Et reli. cūi. naſa. ve. ⁊ ha.
capharnaum. HIER. Naſareth ē galilea vicus iuxta
mōtē thabor: Capharnaū ē oppidū galileā gētū iuxta
stagnū genegareth: ⁊ ideo dicit. Maritima. GLO. Ad
dit etiā: In finib̄ ſabulon ⁊ neptali vbi p̄ma captiuitas
hebreozꝝ fuit ab aſſyrijs. Vbi q̄ p̄ma legis obliuio ē p̄ma
euāgelij p̄dicatio: vt ⁊ de loco q̄st medio diffuēt ad gētes
⁊ iudeos. REMI. Reliqt autē vnā. s. naſareth: vt p̄dicā
do ⁊ miracula faciēdo plures illuminaret. in quo facto
reliqt p̄dicatio: ib̄ exēplū: vt eo tpe ⁊ illis i locis studeāt
p̄dicare: q̄n multis p̄desse p̄nt. Sequit. Ut adiple. qd̄ dī
cūt ē p̄ ſaiā ppheta: Terra ſabu. ⁊ terra nepta. In pphē
tia ita habet: P̄mo tpe alleniata ē terra ſabulon ⁊ terra
neptalim: ⁊ nouiſſimo aggrauata ē via maris trās iordanē
galilee gētū. HIERO. sup ſaiā: Dicit autē p̄mo tpe
alleniata ē ab onere p̄ctōzꝝ: qz i regiōib̄ duazꝝ tribuū p̄
mū ſaluator euāgelium p̄dicauit: nouiſſimo vero tpe ag
grauata ē fides eozꝝ plurimis iudeozꝝ i errore p̄manentib̄.
⁊ Mare autē hic lacū appellat genegareth: q̄ iordanē in
fluēte efficit. In cui⁹ litore capharnaū ⁊ tyberias ⁊ beth
ſaida ⁊ corozabim ſite ſūt: in q̄ maxie regiōe xps p̄dicar
uit. vel ſm̄ hebreos i xpm credētes. he due trib⁹ ſabulon
⁊ neptalim ab aſſyrijs capte ſūt: ⁊ galilea deſerta ē: quaz
pp̄ha dicit eē alleniata: eo q̄ p̄cta populi ſuſtinet: sed po
ſtea reliq̄ trib⁹ q̄ habitabāt trans iordanē ⁊ i ſamaria du
cte ſūt i captiuitatē: ⁊ hoc inquit. Scriptura nūc dicit q̄
regiōis ei⁹ p̄p̄s p̄mū captiuat⁹ eſt: i p̄a p̄mū lucē p̄dicātis
vidit xpi vel ſz naſareos adueniēte xpo: p̄mo terra ſa
bulon ⁊ neptalim ē p̄harſeoꝝ errorib̄ liberata: poſtea
p̄ euāgelij apoſtoli pauli iſta uata ē. i. multiplicata p̄dica
tio i terminos gētium. GLO. Hic autē i euāgelio diuerſi
noiatim ad idē vbiū reducuntur: ⁊ terra ſabulon ⁊ terra
neptalim q̄ ē via maris q̄ ē trās iordanē. s. p̄p̄s galilee gē
tū q̄ abulabati tenebris. NIER. Nota autē q̄ due galī
lee ſūt: vna q̄ dicit iudeozꝝ: ⁊ alia q̄ dicit gētū. Diuiſa eſt
enī galilea a tpe ſalomonis q̄ dedit. xx. ciuitates i galilea
byram regi tyri: q̄ ps dicta ē poſtea galilea gētū: reliqua
iudeozꝝ. Vel legēdū ē: Trās iordanē galilee gētū. Ita in
quā vt p̄p̄s q̄ vel ſedebat vñ abulabati tenebris lucē vide
rit: nequa q̄ paruā vel aliozū p̄pharū: ſz magnā. s. illi⁹ q̄ in
euāgelio loquit. Ego ſū lux mūdi. Et q̄ habitabāt i regio
ne vmbre mortis lux orta ē eis. Int mortē ⁊ vmbzā mor
tis hoc iter eſſe puto: q̄ mors eozꝝ ē q̄ cū pecozib⁹ mori
ad iſeros p̄reuerūt. Umbzā autē mortis eozꝝ ē q̄ dū peccāt
nondū de hac vita egreſſi ſūt: p̄nt enī ſi voluerit agere pe
nitentiā. CHRY. sup math. Ut in regiōe vmbre mor
tis ſedebāt gētilēs qz colebāt idola ⁊ demōes. Iudei autē
q̄ legis opa faciēbat in tenebris erāt: qz dei iuſticia nōdū
erat eis manifeſta. CHRY. i ho. Ut autē diſcas: q̄ neqz
lumē neqz tenebras ſenſibiles aut de lumie dixit: lumen
magis qd̄ alibi dicit lumē vepz: tenebras aut exponens
noiauit vmbzā mortis. Deinde monſtrās q̄ nō ipſi quērē
tes iuenerūt: ſz deus ipſis apparuit: dixit q̄ lumen ortū

eſt ⁊ eſfulſit. nō enī p̄us ipſi ad lumē cucurrerūt: etenī in
vltimis malis hoies erāt aū chriſti p̄ntia. neqz enī ambu
labant in tenebris: sed ſedebāt: qd̄ ſignū erat: qz nō ſpera
bant liberari. Sic enī neſciētes quo opor̄teret progredi:
ita cōp̄henſi a tenebris ſedebāt: iā nō potētes ſtare. Te
nebras aut vocat hic errozē ⁊ impietate. RABA. Ille
gorice aut iōannes eſt vox p̄cedēs vbiū: ⁊ alij p̄p̄he. Poſt
q̄ aut p̄pheta ceſſauit ⁊ ligatus ē: acceſſit verbū cōplēs
qd̄ p̄dicauerat vox. i. p̄pheta. Et ſeceſſit in galileā. i. de
figuris ad veritatē. vel in galileā. i. in eccliaz: vbi ē tranſ
migratio de virijs ad v̄ntes. Naſareth interpretat ſlos:
Capharnaū villa pulcherrima. Reliqt q̄ flozē figurarū
quo fructus euāgelij ſignificabat: ⁊ venit i eccliaz q̄ xpi
virtutib⁹ pulchra. Et maritima ē: qz iuxta fluct⁹ ſeculi po
ſita quottidie mundū p̄cellis p̄ſecutionū. Int ſabulon ⁊ ne
ptalim ſira ē. i. iudeis cōis ⁊ gētib⁹. ſabulon enī habitā
culū fortitudinis dī: qz apls q̄ de iudea electi ſunt: fortes
fuerūt. Neptalim dilatatio: qz gētū ecclia p̄ oib̄ dilata
ta eſt. AVG. de cō. euā. Iōannes aut euāgelista p̄ſ
q̄ iret iēſus i galileā dicit de petro ⁊ andrea ⁊ nathanae
le ⁊ de miraculo in chana galilee q̄ oīa ceteri euangeliste
p̄termiſerūt: id p̄terētes ſuis narratiōib⁹ q̄ iēſus reuer
ſus ſit in galileā. vñ intelligit ſiſſe inſpoſitos aliq̄s dies
qd̄ illa de diſcipulis geſta ſūt: que interponunt a iōāne.

REMI. Sed illud ſolerti attendēdū ē: q̄re iōannes vi
cat dñm iſe in galileā anteq̄ iōannes miſſus fuiſſet in car
cerē: Nā poſt vinū de aqua factū: ⁊ deſcēſū ei⁹ i caphar
naū: ⁊ poſt aſcēſū eius in hieruſalē: dī in euāgelio iōan
nis q̄ rediit in iudeā ⁊ baptizabat: ⁊ nōdū erat miſſus iō
annes in carcerē. Hic autē dī q̄ poſtq̄ tradit⁹ fuit iōannes
ſeceſſit in galileā. ⁊ hoc qd̄ dicit marcus. Nō autē debet
hoc p̄mū videri: nā iōannes p̄mū aduentū dñi in galileā
deſcripſit: q̄. ſ. fuit aū incarcerationē iōānis. S⁹ ⁊ de ſcō
aduētū alibi facit mētiōē cū ait: q̄ iēſus reliqt iudeā ⁊
abiit iterū in galileā. ⁊ de hoc tñ ſecūdo aduētū i galileā
q̄. ſ. fuit poſt incarcerationē iōānis alij euāgeliste dicit.

EX eccliaſtica hiſtoria: Iōāne enī tradit⁹ vlcq̄ ad vltimū
pene vite ſue tps abſqz vllius ſcripture iudicij euange
liū p̄dicaffe: sed cū trū euāgeliozū ad ipſū noticia pue
niſſet: p̄baſſe qd̄ de veritatē dictozū: deſſe tñ vidit aliqua
q̄ maxie q̄ p̄mo p̄dicatiōis ſue tpe dñs geſſerat. certū
ē enī q̄ in alijs trib⁹ euāgelij hec vident ſola cōtineri: q̄
in eo geſta ſūt anno quo iōannes baptiſta vel inclufus eſt
in carcerē vel punit⁹. Matthe⁹ enī p̄ temptationē xpi con
tinuo ſubiecit: Audiēs autē qz iōannes tradit⁹ eēt: ⁊ marc⁹
ſimilit. Lucas vero p̄ſq̄ aliqd de actib⁹ chriſti referret
dicit q̄ herodes p̄cluſit iōāne in carcerē. Rogat⁹ eſt q̄ iō
annes apls vt ea q̄ p̄terierāt p̄ozes aū traditionē iōan
nis ſaluatoris geſta conſcribere: ⁊ ideo dicit in euange
lio ſuo: Hoc fecit initium ſignozum iēſus.

Exinde cepit iēſus p̄dicare ⁊ dicere: P̄niam
agite: Appropinquabit enī regnum celozum.

CHRY. sup math. Ille dz chriſti iuſticia p̄dicare:
q̄ ventri ſuo p̄dicare pōt: q̄ ſeculi iſtī bona cōtēnt: q̄ va
nā glām non deſiderat. Et ideo dicit: Exinde cepit iēſus
p̄dicare. i. ex quo tētatus famē vicit in deſerto: auariciaꝝ
ſpreuit in monte: vanaz glām repercuſſit in templo. vel:
Exinde cepit p̄dicare. ex quo traditus eſt iōannes: nā ſi p̄
dicāte iōanne p̄dicare cepiſſet: vllē reddidiſſet iōannē: ⁊
inueniret p̄dicatio iōannis eſſe ſup̄flua grum ad iſtī do
ctrinā: ſicut ſi vno tempore ſol cū lucifero oriat⁹: grāz luci
feri celat. CHRY. in ho. Ideo etiā nō p̄dicauit donec
iōannes in carcerē mitteret: ne ex hoc multitudine ſcindere
tur: p̄pter qd̄ etiā iōannes nullū ſecit ſignū vt p̄ miracu
la oēs traherent ad chriſtū. RABA. In hoc etiā docet
nequis ab inferiori p̄ſona ſermone cōtēnat. vnde apls
Sicut ſedēti reuelatū fuerit p̄oz taceat. CHRY. ſuper
math. Sapienter autē inde p̄dicatiōis ſue ſumpſit initū

Hieronymus.

Hieronymus.

Hieronymus.

Hieron. a.

non ut cōculcet iōannis doctrinā: sed ut magis cōfirmet
et testē eū verū fuisse demōstret. **HIERO.** In quo etiā
ōndit se eiusdē eē dei filiū cuius ille fuerat ppheta. Et iō
dicit: Penitentia agite. **CHRY.** sup matth. Nō enī sta-
tim iusticiā p̄dicauit: quā oēs cognoscēbāt: s; p̄nāz qua
oēs indigebāt. Quis ergo ausus ē dicere: Volo bonus eē
et nō possum? Penitentia enī correctio est volūtatis. et si
vos mala nō terrēt: vt. s. p̄nam agatis: saltem bona de-
cent. vñ sequit: Appropinquabit enī regnū celoz. i. beati-
tudo regni celestis: ac si dicat: Parate vos p̄niam: quia
appropinquauit tps mercedis eterne. **REMI.** Et no-
tandū q: nō dicit: Appropinquauit regnū ebananeoꝝ
aut iebuzeoꝝ: sed regnū celoz. lex enī p̄mittebat bona
tēporalia: sed dñs regna celestia. **CHRY.** in homi. Cō-
siderādū etiā q: i hac p̄dicatiōe nihil de seipso manifeste
p̄dicabat: qd interim pueniēs erat: q: nondū de eo decē-
tem habebāt opinionē. Incipiens etiā nihil graue et one-
rosū dixit: sicut iōānes dixerat: Securit ad arborē inci-
sā: et huiusmōi. sed in p̄ncipio benigna p̄posuit: regnum
euāgelicā. **HIERO.** Mylice aut iōane tradito chri-
stus incipit p̄dicare: quia desinente lege: consequenter
occur euāgelium.

Hieron. a.

Ambulās autē iesus iuxta mare galilee nōdīt
duos fratres simonē qui vocat petrus: et andreas
fratrē eius mittētes rhete in mare. Erāt enī p̄sca-
tores. Et ait illis: venite post me et faciāz vos fieri
p̄scatores hominū. At illi cōtinuo relictis rheti-
bus secuti sunt eū. Et pcedēs inde vidit alios du-
os fratres: iacobū q̄bedē: et iōannē fratrē eius in
nauī cū q̄bedeo patre eoꝝ: reficiētes rhetiā suā: et
vocaui eos. Illi aut statim relictis rhetibus et pa-
tre: secuti sunt eum.

CHRY. super matth. Anteq̄ chris̄ aliquid dicat vel
faciat vocat ap̄los: vt nihil illos lateat nec verborū chri-
stine operū vt postmodū fiducialit̄ dicere possint: Nō
possumus que vidim⁹ et audim⁹ nō loq̄. hinc est qd dī
Ambulans iesus iuxta mare galilee. **RABA.** Mare
galilee idē ē quod stagmū genegareth: mare tyberiadis: et
lacus salinarū. **GLO.** Decēter aut p̄ p̄scatoria vadit
loca p̄scatores p̄scaturus. vñ seq̄: Vidit duos fratres
simonē qui vocat petrus: et andreas fratrē ei⁹. **REMI.**
Vidit aut nō tam eoꝝ: p̄oralit̄ q̄ spiritalit̄ ad corda eoꝝ
respiciens. **CHRY.** in homi. In medijs aut operatio-
nibus existētes eos vocauit: monstrās q̄ oibus occupa-
tionib⁹ sequelā suā p̄ponere oportet. vñ seq̄: mittēs
rhetiā in mare. qd qdem eoꝝ officio p̄gruebat: p̄p̄ qd
seq̄tur: Erant enī p̄scatores. **AVG.** in sermo. de calēd.
Januarij: Nō enī elegit reges aut senatores aut p̄hos aut
oratores: imo elegit plebeios: paupes: indoctos p̄sca-
tores. **AVG.** sup iōannē: Si enī doctus eligeret: fortis-
sime ideo se diceret electū: q: doctrina eius eligi meruit.
Dñs aut noster iesus chris̄ volēs sup̄bōiū frangē cerui-
ces non q̄siuit p̄ oratorem p̄scatorē: sed de p̄scatore lu-
cratus est ip̄scatorē. **Magnus** cyprianus orator: s; p̄s
petrus p̄scator. **CHRY.** super matth. future etiam
dignitatis grām artificij op̄e p̄phetabāt. naz sicut qui
rhetiā iactat in aqua: nescit quos p̄sces cōprehensur⁹ ē
sic et doctor: qñ diuini sermonis rhetiā sup̄ pplm iactat:
nescit qui sūt accessuri ad deū. Sed quoscūq; deus exci-
tauerit: illi adherēt eius doctrine. **REMI.** De his aut
p̄scatorib⁹ loquit dñs per heremia dices: Mittā i vos
p̄scatores meos: p̄ p̄sca bunt vos. vñ et h subdit: Venite
post me. **GLO.** Non tam pedib⁹ q̄ affectu et imitatioe.
Et faciam vos fieri p̄scatores hominū. **CHRY.** super
matth. i. doctores: vt euz rheti verbi dei cōprehendatis
hoies de mūdo tēpestuoso et p̄culoso: vbi hoies nō am-

bulant: sed serunt: q: diaboli euz delectatione cōpellit
eos i malo: vbi alterutrū hoies se comedūt: sicut p̄sces
fortiores deuoꝝ: aut iuniores: vt trāsati viuunt i terra coꝝ:
poris chris̄i mēbra facti. **GRE.** in homi. Nulla autem
petrus et andreas chris̄i miracula facere viderāt: nihil
ab eo de p̄mio eterne retributiōis audierāt: et tamē ad
vnum dñi p̄ceptū hoc qd possidere videbant obliui sunt
vñ sequit: At illi cōti. reli. rbe. se. sūt eū. In quo affectum
debemus potius p̄sare q̄ sensū. Multū enī reliquit qui
sibi nihil retinuit: multū dimisit qui cū re possessa concu-
piscētis renūciavit. A sequētib⁹ ergo tanta dimissa sūt
quāta a nō sequētib⁹ cōcupisci poterūt. Exteriora enī
nostra dño quantūlibet parua sufficiūt: nec p̄pendit q̄rū
in eius sacrificio sed ex q̄to p̄feratur. Estimatiōe q̄ppe
p̄ccij regnū dei nō habet: sed tantū valet quātū habet.

CHRY. sup matth. Reli. rbe. se. sūt eū. Non aut p̄dicti discipuli secuti
sunt chris̄i doctoris cupientes honore: sed op̄is lucrum:
sciebat enī q̄ p̄ciosa ē aia hois: q̄ grata est apud deuz
salus ip̄s et quāta ē merces. **CHRY.** in homi. Tante
igitur p̄missioni crediderūt: p̄ p̄fermōnes q̄bus illi ca-
pti crediderūt se alios posse p̄scari. **CHRY.** sup mat-
thei: Dec igit cupientes secuti sūt omnib⁹ relictis: i quo
nos docuerūt: q: nemo p̄t terrena possidere: et p̄fice
ad celestia p̄uenire. **GLO.** In his ergo datū ē exem-
plum illis qui sensū dēserūt p̄ chris̄i amore. Subditur
aut exemplū eoꝝ q̄ etiā carnales affectus p̄o deo post-
ponūt. vnde dicitur: Et p̄e. inde vidit alios duos. Nota
vocat binos et binos: sicut alibi legitur q̄ misit binos et
binos ad p̄dicandū. **GRE.** in homi. Quaten⁹ hic no-
bis tacitus innuat: q: qui charitatē erga alterū nō habet
p̄dicatiōis officiū suscipere nullatenus oꝝ. Duo enim
sunt p̄cepta charitatis: et minus q̄ inter duos charitas
haberi nō potest. **CHRY.** super matth. Sup charita-
tem etiā fraternitatis recte posuit fundamētā: vt ex radi-
cibus charitatis exuberās quasi humoz ascēdat i ramis
et hoc sup naturalē charitatem: vt nō solū p̄ grām: s; etiā
per naturam ipsa charitas firmior habeat. vnde dicit:
fratres: sic enī fecit deus. et in veteri testamēto sup moy-
sen et aaron fratres: ponēs edificatiōis initiū. Quoniam
aut abundanti⁹ est gratia noui testamēti q̄ veteris: iō p̄i-
mū populū edificauit sup vnam fraternitatē: hunc autē
super duas. Iacobū inquit q̄bedei et iōannē fratrē eius
in nauī cū q̄bedeo patre eoꝝ: reficiētes rhetiā suā. qd
est maxime paup̄tatis indicū. vetera enī reficiebant qui
noua vnde emerēt non habebāt. Et qd ad maiorē pietā-
tem eorum p̄tinet in tanta paup̄tate sic p̄ximo suo succu-
rebant: vt secū eum baiulārēt in nauī: non vt ille istos ad
iunaret in opere: sed vt isti illū cōsolarent sua presentia.

CHRY. in homi. Nan parua aut est hic dēmōstratio
virtutis: in op̄iam facile ferre: ex iustia nutriti laboribus
colligari inuicē amoris virtute: patrē habere secū et cura-
re. **CHRY.** sup matthei: Estimare aut p̄mos velocio-
res ad p̄dicandū q: rhetiā mittebant: iustos aut quos
pigros: quia adhuc rhetiā cōponebant: non sum⁹ ausi:
q: differentia eoꝝ cognoscere solius est chris̄i. Forte er-
go illi p̄pter petrū dicti sunt mittentes rhetiā qui p̄di-
cauit euāgelii: sed nō cōposuit. Mi aut p̄pter iōannē
componētes: q̄ euāgelii cōposuit. Sequit: Et vocauit
eos. Erāt enī habitatione ciues: dilectione cōcordes: ar-
tificio pares: fraternitatis coniuncti pietate. Ideo simul
vocaui eos: ne tot bonis cōiunctos dissimilis vocatio
separaret. **CHRY.** in homi. Vocādo aut nihil eis p̄-
misit sicut p̄ioribus: obediētia enī eoꝝ qui p̄cuerāt
viam eis p̄parauerat. Sed et multa de ip̄o audierant
scilz tanq̄ familiares et cōsanguinitate cōiuncti. Sequit:
Illi aut reli. rheti. et patre: se. sunt eum. **CHRY.** super
matth. Tria enī sūt querelinq̄re debet qui venit ad chri-
stum: actus carnales qui p̄ rhetiā p̄scationis significant:
substantiā mundialem que p̄ nauem: et parentes qui per
patrem

patrem. Reliquerunt ergo naucem vt fieret ecclesiastice nauis gubernatores. Reliquerunt rheria: vt nō pisces afferrent ad ciuitatē terrē: sed hoies ad celestē. Reliquerunt vnum patrē vt spirituales patres oīz fierent. **HILA.** Et igitur artem et patriā domū relinquentib⁹ docemur christum secuturi et secularia vite sollicitudine: et paterne domus consuetudine nō teneri. **REMI.** Mystice autē per mare designatur iste mundus: ppter amaritudinē et fluctuationē galilea autē interpretat volubilis siue rota et significat mundi volubilitatē. Ambulauit igitur iesus iuxta mare dum ad nos p incarnationē venit: qz nō carnem peccati: sed similitudinē carnis peccati suscepit ex virgine. Per duos fratres duo populi designant: qui ab vno deo patre creati sunt: quos vidit quādo eos miserī corditer respexit. Per petrū enī qui interpretat agnoscēs et dicitur simon. Iobediēs: designatur iudaicus populus qui per legem deum agnouit: et preceptis eius obediuit. Per andrēā qui interpretat virilis siue decorus: intelligitur gentilis populus q post agnitionē dei viriliter in fide pmanuit. Nos popul⁹ vocauit quādo predicatorēs in mundū misit dicens: Venite post me. i. relinqte deceptorem et sequimini creatorem. De vtroqz etiam populo facti sunt hominū piscatores. i. predicatorēs. Relictis autē nauibus. i. carnalibus desiderijs. Et rherib⁹. i. mundi cupiditatibus secuti sūt christum. Per iacobū etiā intelligitur iudaicus populus: qui per cognitionē dei diabolum supplantauit. Per iohannē gentilis populus q sola gratia saluatus ē. Zebedeus autē: quē relinquit: et interpretatur fugitiuus siue labēs: significat mundū qui transit: et diabolum qui de celis lapsus ē. Per petrū etiam et andrēā mittētes rheria in mare designant illi qui in pma etate dū de nauī corporis sui mittūt rheria carnalis concupiscentie in mare huius seculi vocant a dño. Per iacobū et iohannē resistentes rheria designant illi q post peccata ante aduersitates veniūt ad christū recuperantes q p dīcatur. **RABA.** Due naues duas ecclesias figurant: eam que ex circūcissione et eam q ex pcepto vocata ē. Quilibet etiam fidelis sit simon deo obediēdo: petrus peccatum suū agnoscendo: andreas viriliter labores patiēdo iacobus vitia supplantādo. **GLO.** Et iohannes vt totū gratie dei ascribat. rideo quater tm vocatio ponit: per quos predicatorēs dei quatuor mundi partib⁹ vocatos signetur. **HILA.** Vel in hoc futuroz euangelistarū numerus figuratur. **REMI.** Per hoc etiā quatuor virtutes principales designantur. prudētia enī refert ad petrum ppter diuinā cognitionem: iusticia ad andrēā ppter operū virilitatē: fortitudo ad iacobū ppter diaboli supplantationē: temperantia ad iohannē: ppter diuine grē esse etum. **AVGV.** de concor. euange. Sane mouere pōt: quomodo iohānes dicat nō in galilea: sed iuxta iordanē andream secutū ēē dñm: cū alio cuius nomen taceat: dein de petrū ab illo nomen accepisse. Ceteri autē tres euangeliste de piscatione vocatos eos dicūt satis int se conuenienter: maxime matthe⁹ et marcus. nam lucas andrēāz nō nominat: qui tamē intelligit in eadez nauī fuisse. Hoc etiā videtur distare q tm petro a dño dictum esse cōme morat lucas: Ex hoc iam hoies eris capies. qd matthe⁹ et marcus ambobus dixisse narrant. sed potuit prius petro dici fm lucā: et ambobus postea fm alios duos. Et quod de iohāne diximus: diligenter considerandū ē: cum et locorum plurimū intersit et temporis et ipsius vocatio nis. Sed intelligendū est petrū et andrēāz non sic vidisse dñm iuxta iordanē: vt ei iam inseparabiliter inhererent: sed tm cognouisse quis esset: et eum miratos ad propria remeasse. forte autē qd pteremiserat recapitulat: qz sine ylla cōsequenti temporis differentia dicit: Ambulans autē iuxta mare. Queri etiā potest: quō bīnos et bīnos secutū eos vocauerit: sicut narrant mattheus et marc⁹: cū lucas dicat iacobū et iohannē tanq socios petri ad ad-

iuandū vocatos fuisse: et simul subductis ad terrā nauibus christum secutos. vnde intelligendum est hoc primo esse factū quod lucas insinuat: et eos ad capturā piscium ex more remeasse. Non enī erat dictū petro qz pisces nūqz esset capturus: cum post resurrectionē hoc fecerit: sed qz homines esset capturus: postea hoc factum est qd mattheus et marcus narrant: non enī subductis ad terrā nauibus tanq cura redeundi secuti sunt eum: sed tanq iubentem vt sequerentur.

Et circuibat iesus totam galileam docens in synagogis eorū: et predicans euangelij regnū: et sanans omnē languorē et omnē infirmitatē in populo. Et abiit opinio eius in totā syriā: et obuiuerunt ei oēs male habētes varijs lāguoribus et tormentis cōprehensos: et qui demonia habebant et lunaticos et paralyticos et curauit eos. Et secuti sunt eum turbe multe de galilea et decapoli et de berosolymis et de iudea et de trans iordanem.

CHRY. super mattheū. Omnis rex pugnaturus contra aduersariū prius congregat exercitum et sic vadit ad pugnam: sic et dñs contra diabolum pugnaturus prius congregauit apostolos: et sic cepit euangelium predicare vnde sequit: Et circuibat iesus. **REMI.** In quo docetur vita instruitur. Ut enim nō sint pigri: docent per hoc quod dicit: circuibat iesus. **CHRY.** super mattheū. Quia enī illi vt debiles ad medicū venire non poterant ipse sicut studiosus medicus circuibat grauer egrotantes: et dñs quidē circuibat singulas regiones. Qui autē sunt vnius regionis pastores considerando debent circuire populi singulas passiones vt ad remediū passiois eorum aliquod medicamentum in ecclesia proferatur.

REMI. Ut autē non fiat acceptores personarū docentur predicatorēs per hoc quod subiungitur: Totā galileā. Ut autē vacui nō discurrāt: docentur per hoc qd subditur: Docent. Ut autē nō paucis sed multis prodesse studeant: mouentur per hoc quod sequitur: In synagogis.

CHRY. in homi. Hinc etiam eos erudiebat: qz non est deo cōtrarius iudeis predicans et errorū predicator sed cōsonans patri aduenit. **REMI.** Ut autē non errores neqz fabulas sed salutaria predicet: docetur per hoc qz subditur: Predicans euangelij regnū. Distat autē inter docens et predicās: docēs enī refertur ad presentia: p dīcans ad futura. docebat enī de presentib⁹ mandatis: p dīcabat de futuris promissis. **CHRY.** super mattheū. Vel docebat iusticias naturales quas. i. ratio naturalis docet: vt castitatem: humilitatē: et huiusmodi: quas per seipsos omnes bona esse intelligūt de quib⁹ necessaria ē doctrina: nō tantū ppter manifestationē quātum ppter excitationem cordis. Preualētibus enī delectationibus carnalibus scientia iusticie naturalis quasi in obliuionē deducta obdormit. Cum ergo cepit doctor reprehendere carnalia mala: eius doctrina nō nouam scientiā intro ducit: sed oblitam cōmonefacit. Predicabat autē euangelium annūciando bona que antiqui manifeste nec audierant: vt beatitudinem celestem: mortuorū resurrectionē et huiusmodi. Vel docebat interpretando prophetias de ipso. Euangelij predicabat denūciando in se bona futura. **REMI.** Ut autē doctores doctrinā suam virtutibus cōmendare studeant: docent per hoc quod subdit: Sanans omnē languorē et omnē infirmitatē in populo. Infirmitas quidē est corporū: languor autē animarum. **CHRY.** super mattheū. Vel per languorē animę aliqua passione intelligimus: vt auariciā: libidinē: et huiusmodi. Per infirmitatē autē infidelitatem: per quā aliq infirmatur in fide. Vel per languores intelligunt grauiorē corporis passiones: per infirmitates autē leuiorē: si-

cut autē passionē corporales diuinitatis virtute sanabat: sic spirituales verbo pietatis. **Primo** autē docet et postea sanat ppter duo. pmo quia pemititur quod magis necessarium est. verba enī pietatis edificat aīam nō miracula. deinde qz verba p miracula cōmendant: et nō ecōuerso. **CHRY.** in homi. Considerandū autē qz vbiqz legis cuiusdā introductio fit: signa facere de assuevit: pignora sue virtutis legem tribuēs suscepturus: hoīez enīz facturus mūdū creauit: et tūc illi legē in paradiso propo- suit: et quādo noe legem laturus erat: magna signa ostēdit. Et similiter iudeis legem laturus p digia ostēdit: et tunc legem dedit: ita et hic sublimē illā legē introducturus: miraculorū demonstratione certificat que dicunt. Quoniam enī regnū quod pēdicabat nō apparebat: ab apparen- tibus signis ipsū manifestauit. **GLO.** Sed qz pēdica- tores debent habere bonū testimonium ab his q foris sunt: ne si vīta despiciatur: pēdicatio contēnat: subditur: Et abiit opinio eius in totam syriam. **RABA.** Syria est omnis regio ab euphrate vsqz ad mare magnū: a cap- pado cia vsqz ad egyptum: in qua est puīcia palestina in qua habitāt iudei. **CHRY.** in homi. Intende autē mo- derationē euangeliste quia nō vnūquēqz nobis enarrat curatozū: sed bzeuibz verbis copiositate transcurrit si- gnorū. vnde sequit. Et obulerūt ei omnes male habētes

Hierony. b.

REMI. Per quos varias vult intelligi infirmitates: fz leuitores. Cum vero dicit: Varios languoribz et tormentis cōprehensos: illos vult intelligi de quibz subinfert. Et qui demonia habebāt. **GLO.** Languorū diuturnus est tormentum: morbus actus: vt dolor lateris et huiusmo- di. qui autē demonia habebāt: sunt q a demonibus vexa- bantur. **REMI.** Lunatici enī dīcti sunt a luna: que dū mensuris teporibus crescit et decrescit: ipsi vexantur.

Hieron. a.

HIE. Demones enī obseruantes lunaria tepora crea- turarū infamare cupiebant vt in creatore blasphemie re- dundaret. **AVGV.** xxij. de ciuitate dei. Illicunt tamē demones ad habitandū per creaturas: quas nō ipsi: sed deus condidit delectabilibz: p sua diuersitate diuersis nō vt animalia cibis: sed vt spiritus signis: que cuiusqz delectationi congruūt. **RABA.** Paralytici autē sūt cor- pore dissoluti: paralytis enī grece latine dīcti dissolutio.

Hierony. b.

Sequitur. Et curauit eos. **CHRY.** super matth. Cum in quibusdā locis dicatur: Multos curauit: hic simpliciter dicit. Et curauit eos. signans qz oēs curauit. Sicut et no- uiriū medicus intrans ciuitatē: omnes ad se venientes curat: ppter suam opīonē cōmendandā. **CHRY.** in homi. A nullo autē eorū fidē exquisiuit: qm nondū vir- tutis sue demonstrationē dederat: et in adueniendo et fe- rendo a longe non parū ostenderant fidem. Sequit. Et secute sunt eum turbe multe. **RABA.** Que quadripar- tite sunt: alij ppter celeste magisteriū vt discipuli: alij ob- curationē infirmitatū: alij sola fama et curiositate: volen- tes experiri an verus esset quod dicebat: alij per inuidiā volentes eum in aliquo capere et accusare. Mystice au- tē syria interpretatur elata: galilea volubilis vel rota. i. diabolus et mundus qui et superbus ē: et ad ima semper rotatur: in quo fama christi per pēdicationē innotuit. de- moniaci enī sunt idolatre: lunatici: instabiles: paralytici: pigri: et dissoluti. **GLO.** Turbe autē que sequūtur dñm sunt de ecclesia: que spiritualiter est galilea transmigrās ad virtutes. Et decapolis. x. pcepta seruās i hierosolyma et iudea: quā visio pacis et cōfessio illustrat. Et trans ior- danem qz baptismo transito terram pmissionis intrat.

REMI. Vel sequūtur dñm de galilea. i. de volubilitate mundi. et decapolis que ē regio. x. vrbū: et significat de- calogi transgressores. Et de hierosolyma: quia. s. plus innoxia pace detinebantur. Et de iudea. i. de cōfessione diabolica. Et de trans iordanem: quia pus erant in pa- ganismo constituti: sed transeuntes per aquaz baptismi venerūt ad christum.

CAP. V.

Uidens autem iesus turbas: ascendit in montem: et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius: et aperiens os suum docebat eos dīcēs: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum.

CHRY. super matth. Omnis artifex fm pfeccionem suā opporunitatē operis videns gaudet. Carpentarius enī si viderit arborē bonam cōcupiscit eam pēcidere ad opus artificij sui. Et sacerdos cū viderit ecclesiam ple- nam: gaudet animus eius: et delectat vt doceat. Sic et do- minus videns magnā congregationē populi: excitatus est ad docendū. vnde dicit: Vidēs autē turbas iesus ascē- dit in montem. **AVGV.** de concor. euāge. Vel hic pōt videri multas turbas vītare voluissē: et ob hoc ascēdisse in montē: vt solis discipulis loqueret. **CHRY.** in ho. Per hoc autē q non in ciuitate et foro: sed in monte et soli- tudine sedit: erudit nos nihil ad ostentationē facere: et a tumultibus abscedere: et maxime cū de necessarijs dis- putare oporteat. **REMI.** hic enī sciendū ē q tria refu- gia legitur dñs habuisse: nauim: montē: et desertum: ad quozū alterum quoniamcūqz a turbis opprimebat: conscendebat. **HIERO.** Nonnulli autē simpliciorum fratru putant dñm ea que sequuntur in oliueti monte docuisse: quod nequaquā ita est. Ex precedentibz enī et sequentibus in galilea monstratur locus que putamus esse vel thabor vel quelibet alium montem excelsum. **CHRY.** sup mat- theum: Ascendit autem in montē: pmo qdem vt imple- ret prophetiaz Esaie dicentis: Super montē ascende tu. deinde vt ostendat quoniam in altitudine spiritualiū virtu- tum consistere dicitur: qui docet dei iusticiam parit et q audit. nemo enī potest in valle stare et de mote loqui. Si in terra stas: de terra loquere. Si autē de celo loqueris: in celo confite. Vel ascendit in montē vt ostendat q omnis qui vult discere mysteria veritatis: in montē ecclesie de- bet ascēdere: de quo ppheta: Mons dei: mons pinguis

HILA. Vel ascendit in montē quia in paterne maiesta- tis celsitudine positus celestia vite pcepta constituit.

AVG. de sermone dñi in monte: Vel ascendit in mon- tem: vt significet quia minora erant pcepta iusticie: q a deo data sunt per pphetas populo iudeorū quem timo- re adhuc alligari oportebat. Per filiū autem suū maiora pplo quem charitate iam conuenerat liberari. Sequitur Et cum sedisset: accesserūt ad eum discipuli eius. **HIE.** Ideo autē non stans: sed sedēs loquitur: quia nō poterat eum intelligere in sua maiestate fulgentem. **AVGV.** de sermone dñi in monte: Vel q sedēs docebat: pertinet ad dignitatem magistrī. Accesserūt autem ad eū discipu- li eius: vt audiendā verbis illius hi essent in corpore vi- ciniores: qui pceptis implendis animo appropinqbāt

RABA. Mystice autē sessio dñi incarnatio eius est: qz nisi dñs incarnatus esset: humanū genus ad eū accedere uō potuisset. **AVG.** de concor. euāge. Mouet autē q mattheus in monte dicit hunc habitū esse sermonem a dño sedente: lucas autē in loco campestri a dño stāte. Nec igit diuersitas facit videri aliū fuisse illū: aliū istū. Quid enī phibet christū quedā alibi repetere que ante iā dixe- rat: aut iterū facere: que ante iam fecerat. Quāq etiā pos- sit illud occurrere in aliq excellentiori parte montis: pmo cum solis discipulis dñm fuisse: quando ex eis duo decim elegit: deinde cum eis descendisse non de monte: sed de ipsa montis celsitudine in campestres locū. i. in ali- quam equalitatem que in latere motis erat: et multos ca- pere poterat: atqz ibi stitisse donec ad eū turbe congrega- rentur: ac postea cum sedisset accessisse ppinquius disci- pulos eius: atqz ita illis ceterisqz turbis presentibus vnū habuisse sermonem: quē mattheus lucasqz narrant diuer- so narrandi modo: sed eadem veritate rerū. **GREG.**

quarto